

Samenvatting JGZ-richtlijn Pesten

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Auteurs:

Minne Fekkes (TNO)
Helma B.M. van Gameren-Oosterom (TNO)
Kitty Rosenbrand (CBO)
Hans J.A. de Beer (CBO)
Mascha Kamphuis (TNO)

Maart 2014

Een publicatie van het
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht

©Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Utrecht, 2014

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen aanvaarden redactie, auteurs en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de of krachtens de in de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets van deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder schriftelijke toestemming van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. Alleen organisaties die jeugdgezondheidszorg uitvoeren in opdracht van de gemeente mogen deze uitgave ongewijzigd verspreiden onder hun eigen medewerkers, hetzij in geprinte vorm, hetzij digitaal.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijke verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelten van deze uitgave in lezingen, readers en andere werken dient men zich tot het NCJ te wenden.

Gefinancierd door ZonMw

Inleiding

De richtlijn Pesten voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is gericht op de preventie, signalering, diagnostiek, begeleiding, behandeling en verwijzing bij pesten. De richtlijn richt zich zowel op kinderen die gepest worden als op de kinderen die pesten in de leeftijd van 0-19 jaar. Het gehele JGZ team heeft een taak bij de zorg voor kinderen die pesten of gepest worden en speelt een belangrijke rol in de ketenzorg.

In deze samenvatting zijn de belangrijkste punten van de JGZ-richtlijn Pesten kort weergegeven. De onderwerpen worden uitgebreider beschreven in de volledige richtlijn. Ook zijn daarin de referenties terug te vinden.

De richtlijn is ontwikkeld door dr. M. Fekkes, dr. M. Kamphuis, dr. H.B.M. van Gameren-Oosterom (TNO), dr. J.J.A. de Beer, en drs. C.J.G.M. Rosenbrand (CBO), in samenwerking met een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van relevante beroepsgroepen.

Definitie en aspecten van pesten

In de richtlijn wordt de volgende definitie van pesten gehanteerd:

Kinderen worden gepest als ze door één of meer leeftijdsgenoten bewust en stelselmatig worden beschadigd door negatieve acties waarbij de macht ongelijk verdeeld is en het slachtoffer zich meestal niet kan verdedigen.

Het is een negatieve actie als iemand opzettelijk letsel of ongerief aanbrengt of probeert aan te brengen bij de ander. Deze acties kunnen direct (verbaal of fysiek), indirect (relationeel/emotioneel) of digitaal (via computer of telefoon) zijn.

Pesten behoeft aandacht vanuit de JGZ, indien het pesten niet incidenteel is en het leidt tot disfunctioneren of verminderd welzijn bij het kind. Daarnaast dient pesten aandacht te krijgen indien het kind aangeeft dat het pesten een probleem is en/of indien er een onveilig klimaat ontstaat voor de hele groep.

De volgende vormen van pesten worden onderscheiden:

1. Direct pesten – ook wel fysiek en verbaal pesten genoemd
Dit zijn openlijke aanvallen op het slachtoffer, zoals slaan, uitschelden, obscene gebaren maken, seksueel getinte opmerkingen roepen, eigendommen afpakken of beschadigen, uitlachen, fysieke of verbale intimidatie, en ‘grapjes’ met het slachtoffer uithalen.
2. Indirect pesten – ook wel relationeel pesten genoemd
Dit zijn aanvallen in de vorm van sociale isolatie, zoals bewust buiten de groep sluiten, roddelen, negeren, persoon voor schut zetten of beledigen, afpersing en voortdurend kritiek uitoefenen.
3. Cyberpesten/Digipesten – digitaal pesten
Dit gebeurt via de computer of de (mobiele) telefoon, zoals negatieve berichten rondsturen over een persoon, per sms of e-mail, opbellen en lastig vallen, kwetsende of bedreigende e-mails sturen, bedreigingen of lastig vallen via chatprogramma's, beledigende gegevens of foto's van het slachtoffer op internet plaatsen.

Cyberpesten verschilt van traditioneel pesten. Het is vaak anoniem, en de cyberpesters zien de emotionele reactie van het slachtoffer niet. Anonieme cyberpesters zijn moeilijk te identificeren en daardoor is de kans op straf voor hen klein, waardoor ze mogelijk meer en heftiger pesten. Cyberpesten kan de hele dag doorgaan, ook bij het slachtoffer thuis, terwijl traditioneel pesten vaak (maar niet uitsluitend) gebonden is aan school. Cyberpesten staat niet op zichzelf. Cyberslachtoffers zijn bijna altijd in de klas ook slachtoffer op een traditionele manier. Vaak ook van dezelfde leerlingen.

Op veel manieren kan er gepest worden, en het is beperkt mogelijk om als ouder, onderwijzer of zorgverlener hier goed zicht op te houden.

Een substantieel deel van de schoolgaande kinderen wordt gepest of pest zelf. In Nederland wordt 16-27% van de kinderen gepest. Op de leeftijd van 8-11 jaar komt pesten het meest voor. Meer jongens dan meisjes pesten of worden gepest, vooral op jonge leeftijd. Direct (fysiek) pesten komt meer voor bij jongens, indirect pesten door roddelen en het manipuleren van vriendschappen komt ongeveer evenveel voor bij jongens als bij meisjes.

Pesten kan worden gezien als een groepsproces. Veel kinderen zijn niet actief betrokken bij pesten, maar zijn wel getuige van pestgedrag en hun reactie daarop is bepalend voor wat er gebeurt. Zij handelen zodanig, dat pesten in stand wordt gehouden en niet wordt ontmoedigd.

Pesten bij kinderen onder de leeftijd van 4 jaar komt weinig voor en leidt zelden tot specifieke hulp- of zorgvragen. Buitensporig agressief gedrag bij kinderen jonger dan 4 jaar geeft waarschijnlijk een grotere kans op pestgedrag op latere leeftijd. Ook een autoritaire opvoedstijl van ouders (met veel straffen en al dan niet met agressief handelen) bij kinderen jonger dan 4 jaar geeft een grotere kans op pestgedrag van deze kinderen op latere leeftijd.

Gevolgen van pesten

De volgende gevolgen van gepest worden zijn bekend:

- internaliserende problemen zoals depressie, angst, en teruggetrokkenheid;
- psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, buikpijn, rugpijn, bedplassen, slechte eetlust, en slaapproblemen;
- suïcidegedachten en suïcidepogingen (met name bij meisjes);
- een lager zelfvertrouwen;
- minder plezier in school, vaker afwezig zijn en minder goede schoolprestaties.

De volgende gevolgen en lange termijn effecten bij pesters zijn bekend:

- ontwikkeling van een antisociale persoonlijkheidsstoornis;
- psychosomatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn, rugpijn, bedplassen, slechte eetlust, en slaapproblemen;
- suïcidegedachten en suïcidepogingen.

Belangrijk is te beseffen dat de invloed van pesten sterk individueel bepaald is. Het ene kind ondervindt meer gevolgen van een bepaalde hoeveelheid en ernst van pesten dan het andere.

Suïcidegedachten en -pogingen in relatie tot pesten en gepest worden, komen pas voor tijdens de middelbare schoolleeftijd.

Bij ernstige gevallen van pesten kan sprake zijn van crimineel geweld dat bij de slachtoffers kan leiden tot noodzaak van behandeling voor posttraumatische stressstoornis, en bij de daders mogelijk kan leiden tot justitieel ingrijpen.

Preventie en signalering van pesten

Risicofactoren voor pesten

Voor de preventie en signalering van pestgedrag is het van belang om de risicofactoren – van zowel gepeste als pestende kinderen – goed te kennen. Bij de volgende risicogroepen (bewezen d.m.v. wetenschappelijk onderzoek) is het van belang om extra alert te zijn op pestgedrag:

- Angstige, depressieve, of teruggetrokken en verlegen kinderen
- Kinderen met overgewicht of obesitas
- Kinderen met ADHD
- Motorisch onhandige kinderen
- Kinderen die stotteren
- Kinderen met autisme
- Homoseksuele jongeren

Deze risicofactoren zijn niet uitputtend. Echter andere mogelijke risicofactoren zijn niet of onvoldoende onderzocht.

Daarnaast lopen kinderen die afwijken van het gemiddelde, opvallen of kwetsbaar lijken (sociaal kwetsbare kinderen) meer risico om gepest te worden.

Uit de literatuur zijn ook een aantal beschermende factoren bekend. Het hebben van vrienden, warmte binnen het gezin en een positieve thuissituatie kunnen een beschermende werking hebben tegen de negatieve emotionele gevolgen bij kinderen die worden gepest. Jongeren uit twee-ouder gezinnen zijn minder vaak betrokken bij pesten of gepest worden.

Indien nodig, o.a. bij angstige, depressieve en teruggetrokken kinderen en sociaal kwetsbare kinderen, wordt vanuit de JGZ proactief een traject ingezet om hen weerbaarder te maken of om ouders ondersteuning te bieden bij de opvoeding.

Preventie van pesten

Universele preventie dient tijdens alle contactmomenten in de JGZ te worden ingezet in de vorm van oudervoorlichting. Aan alle ouders wordt gewezen op de risico's van het agressief benaderen van hun kind en/of autoritaire opvoeden op de ontwikkeling van probleemgedrag (pesten, gepest worden, onzeker worden) bij het kind.

Aandacht voor buitensporig agressief gedrag van kinderen is nodig in de contactmomenten 0-4 jaar, omdat dit een grotere kans op pestgedrag op latere leeftijd geeft.

De JGZ dient bij signalering van problemen op het gebied van agressie in kaart te brengen welke opvoedstijl(en) ouders hanteren en zo nodig opvoedondersteuning aan te bieden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de richtlijn Opvoedingsondersteuning, waarin ook kan worden nagegaan welke ondersteuning passend is.

De JGZ dient gebruik te maken van informatie van peuterspeelzalen en kinderopvang, bij de zorg rondom gedragsproblematiek in de jonge leeftijdsgroep (< 4 jaar). Waar beschikbaar kan informatie via het ZAT of het CJG verkregen worden.

Opvoedondersteuning dient te worden aangeboden bij problemen op het gebied van agressie. Hierbij kan in de richtlijn Opvoedingsondersteuning worden nagegaan welke ondersteuning passend is.

Anti-pestbeleid op scholen

In Nederland zijn voor scholen een aantal programma's beschikbaar die nationaal of internationaal zijn geëvalueerd op effectiviteit. Het KiVa-programma en de PRIMA-methode zijn zogenaamde schoolbrede programma's, die zich richten op de gehele school.

Daarnaast zijn er programma's beschikbaar op het niveau van de klas. Dit betreft onder andere de Kanjertraining, Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD) en Taakspel. Dit zijn minder uitgebreide interventies dan de schoolbrede programma's en ze bestaan vooral uit een curriculum voor de leerlingen op het niveau van de klas. Kanjertraining, PAD of Taakspel kan worden ingezet als men een probleem binnen een klas wil aanpakken.

Voor een effectief schoolbreed anti-pestbeleid kan het KiVa-programma of de PRIMA-methode worden ingezet. Voor een minder uitgebreide schoolse effectieve interventie, op klasse niveau, kan de Kanjertraining, PAD of het Taakspel worden ingezet.

Naast bovengenoemde programma's zijn er zijn verschillende anti-pestprogramma's voor scholen beschikbaar in Nederland, die niet zijn onderzocht op effectiviteit. Het is mogelijk dat deze methoden werkzaam zijn in het voorkomen of terugdringen van pestgedrag, maar hiernaar is geen wetenschappelijk onderzoek verricht. Indien het mogelijk is om een effectief bevonden programma in te zetten, wordt dit verkozen boven het inzetten van een niet onderzocht programma.

Als een school behoefte heeft aan praktische adviezen voor hun praktijk, kan de JGZ checken of de volgende effectieve bevonden componenten aanwezig zijn op de school en daar hun advies op afstemmen:

- oudertraining/bijeenkomsten voor ouders
- verbeterd toezicht op het schoolplein
- disciplinerende methoden
- technieken om in de klas pestgedrag op te sporen en aan te pakken
- training van leerkrachten
- klassikale regels tegen pesten
- schoolbeleid tegen pesten
- schoolbrede bijeenkomsten over pesten
- informatie voor ouders (bv. folders over pesten).

De JGZ verwijst naar de website www.pestweb.nl voor meer informatie. Hier kunnen scholen zelf informeren naar mogelijkheden voor hun aanpak ook op het gebied van (cyber)pesten.

Signalering van pesten

De JGZ besteedt bij elk contact vanaf 4 jaar aandacht aan de signalering van pesten.

In de leeftijdsfase dat pesten het meeste voorkomt, tussen 8-11 jaar, heeft de JGZ in een structureel contact met de kinderen extra aandacht voor de signalering van pesten. Bij voorkeur aan het begin van deze periode, dus rond het 8ste jaar, zodat vroegtijdig kan worden ingegrepen als de groepsrollen nog niet vast liggen. De JGZ dient voor de jongere leeftijdsgroepen in overleg met de school te bepalen wat de beste aanpak voor signalering is. Dit kan ook door middel van vragenlijsten waarbij dan meerdere items over pestgedrag en risicofactoren dienen te worden opgenomen.

Algemene anamnese

De JGZ signaleert pesten door bij elk kind de volgende anamnese af te nemen:

- *Algemeen welbevinden?*
Zit je lekker in je vel? Hoe voel je je op school?
- *Gepest?*
Ben je de laatste tijd wel eens gepest of mag je wel eens niet meedoen met de groep?
- *Pester?*
Heb je de laatste tijd wel eens iemand gepest, uitgelachen of gezegd dat hij/zij niet mee mag doen met de groep?
- *Cyberpesten/digipesten? (vanaf 8 jaar)*
Krijg je wel eens iets vervelends via je mobiele telefoon, internet of online gamen? Stuur je zelf wel eens negatieve berichten naar anderen?
- *Meeloper?*
Doe je wel eens mee met het pesten van andere kinderen?
- *Gevolgen van pesten?*
Ben je bang of somber? Heb je hoofdpijn, buikpijn, weinig zin in eten? Slaap je goed?

Bij de aanwezigheid van risicofactoren en de aanwezigheid van mogelijke gevolgen van pesten dient men extra alert te zijn op pestgedrag. Indien bij bovenstaande vragen geen problemen worden aangegeven door het kind (en/of ouders), is er geen extra aandacht voor pesten nodig.

Aanvullende anamnese

Als er sprake is van een pestprobleem (gepest, zelf te pesten of mee te doen met pesten) wordt een aanvullende anamnese afgenomen waarbij het pesten verder wordt uitgevraagd. Aspecten die hierbij aan de orde komen, zijn:

- Hoe vaak het pesten gebeurt en hoe lang het pesten gaande is
- Op welke plaatsen en in welke situaties het pesten plaatsvindt
- Wie er pest(en), of de pester uit de eigen klas komt en worden anderen ook gepest
- Van welke vorm(en) van pesten er sprake is
- Hoe ernstig het pesten is en wat voor effect het pesten op het kind heeft
- Zijn er geassocieerde problemen (sociaal, thuis, op school, fysiek, etc.)
- Zijn er suïcidegedachten (bij kinderen >12 jaar)
- Zijn ouders, leerkrachten of andere volwassenen op de hoogte van het pesten
- Wat er al gedaan is om het pesten te stoppen en of dit heeft geholpen

Het hebben van vrienden is een beschermende factor, daarom is het nuttig dit te bespreken.

Bij signalering van gepest worden op middelbare school leeftijd dient de JGZ-medewerker na te gaan in hoeverre er ook sprake is van suïcidegedachten. Bij aanwezigheid van suïcidegedachten dient de JGZ-medewerker na te gaan of gepest worden of pesten een onderliggende oorzaak is. Bij zowel signalering als aanpak van pesten is het van belang om aandacht te hebben voor de culturele achtergrond van de ouders en eventuele taalproblemen die dat met zich mee kan brengen.

Aanpak bij pesten: 5-STAPPENPLAN

Door de JGZ-medewerkers wordt – zowel bij gepeste als pestende kinderen – een inschatting gemaakt of er extra individuele aandacht voor een pestprobleem bij een kind nodig is. Beoordeeld wordt of het pesten niet incidenteel is en leidt tot disfunctioneren of verminderd welzijn bij het kind. Daarnaast dient pesten aandacht te krijgen indien het kind aangeeft dat het een probleem is en/of indien er een onveilig klimaat ontstaat voor de hele groep. Bij veel pestproblemen in een klas of school dient met de school te worden overlegd. In het overleg met de school dient te worden aangegeven dat pesten vaak een probleem van de groep is en daar ook meestal moet worden opgelost.

Bij kinderen met een pestprobleem dat individuele aandacht behoeft, wordt een interventie gestart. Bij de aanpak worden zowel de kinderen die gepest worden als die pesten, en de ouders van deze kinderen betrokken. De aanpak bestaat uit 5 stappen:

1. *Inschatting behoeftes van het kind*

De behoeftes van het kind (en zijn/haar ouders) worden in kaart gebracht, zodat hierop aangesloten kan worden bij het bieden van hulp. Geïnformeerd wordt onder andere naar de voorkeur met welke volwassenen het pesten besproken wordt. De JGZ handelt in samenspraak met het kind en vraagt toestemming om het pestprobleem met ouders en/of anderen te bespreken.

2. *Overleg met ouders*

Na signalering van pesten dient de JGZ-medewerker dit met de ouders te bespreken om 1) de mogelijkheden en behoeftes te bespreken om een individueel interventietraject aan te gaan; 2) ouders toestemming te vragen om het pestprobleem op school te bespreken; 3) de ouders aan te sporen om ook zelf met de school te gaan praten om het pestprobleem op te lossen. Het is van groot belang dat de ouders worden betrokken bij het zorgtraject. In het overleg met ouders wordt aandacht besteed aan de individuele aspecten die het omgaan met pesten mogelijk beïnvloeden, zoals culturele achtergrond, taalproblemen, opleidingsniveau en gezinssituatie.

3. *Overleg met school, sportclub of andere organisatie*

Na signalering van pesten dient een terugkoppeling plaats te vinden naar de docent van de leerling. Dit kan ook via een regulier overleg met de zorgcoördinator of intern begeleider van de school. In dit gesprek dient ook eventueel bekende informatie over daders en meelopers te worden betrokken. Op deze wijze kan in het overleg met de school worden afgestemd welke partij zorg zal dragen voor een vervolgtraject van de leerling. Hierbij dient geïnformeerd te worden naar wat er al gedaan is om pesten tegen te gaan en wat het effect hiervan was, zodat advisering hierop afgestemd kan worden. Tijdens dit overleg kan vervolgens ook worden besloten of het nodig is om de betreffende leerling aan te melden bij een zorgoverlegstructuur zoals het ZAT of om schoolmaatschappelijk werk te betrekken. Ook kan worden besproken om het pestprobleem voor de hele klas in kaart te brengen d.m.v. een sociale netwerk analyse (www.sociaalnetwerkadvisie.nl). Als een school – na overleg met de JGZ – niet adequaat reageert of onvoldoende mogelijkheden heeft het pesten aan te pakken, kan de JGZ ouders adviseren een (externe) vertrouwenspersoon of een vertrouwensinspecteur te raadplegen (te vinden via www.onderwijsinspectie.nl).

Indien het pesten plaatsvindt op een andere locatie dan de school, bijvoorbeeld op een sportclub of op de kinderopvang (bijvoorbeeld naschoolse opvang) dient contact op te worden genomen met de betreffende organisatie om het pestprobleem en mogelijke oplossingen te bespreken.

4. *Verwijzen voor individuele hulp*

Op indicatie verwijst de JGZ voor een specifieke behandeling. De interventietabel geeft weer naar welke programma's kan worden verwezen. Daarnaast verwijst de JGZ op indicatie naar de huisarts voor verwijzen naar psychologische of pedagogische hulpverlening.

5. *Follow-up*

Bij elk kind dat gepest wordt of zelf pest, dient binnen drie maanden via follow-up te worden nagegaan of de individuele aanpak werkzaam is. Afgestemd dient te worden hoe en door wie de follow-up plaatsvindt. Dit kan

bij door de JGZ, school of ouders worden gedaan. Indien de JGZ de follow-up doet wordt dit in het digitale systeem ingepland. Dit kan o.a. middels een extra contactmoment, huisbezoek of telefonisch consult. Ingeschat wordt of de individuele aanpak voldoet of dat meer zorg nodig is.

Interventietabel

Mogelijke interventieprogramma's voor pesten, die effectief zijn bevonden, waarnaar de JGZ in de verschillende leeftijdsfasen kan verwijzen

	Peuter/kleuter (1-4 jaar)	Schoolkinderen (4-12 jaar)	Adolescent (12-19 jaar)
Individuele interventies			
<i>Gepeste kinderen en pesters</i>		- Kanjertraining - Plezier op school - Sta Sterk training	- Kanjertraining - Plezier op school
<i>Pesters en agressieve kinderen</i>		- Alles Kidzzz - Minder boos en opstandig	- Kanjertraining
<i>Sociaal zwakke, angstige, depressieve kinderen</i>	- Triple P*	- Kanjertraining	- Kanjertraining
<i>Ouders van pesters/agressieve leerlingen</i>	- Triple P*	- Minder boos en opstandig - PMTO - Triple P*	- PMTO - Triple P*
Collectieve interventies op school			
<i>Schoolbreed preventief en curatief</i>		- KiVa - PRIMA	
<i>Klasse interventie preventief en curatief</i>		- Kanjertraining - PAD - Taakspel	

* Of een ander effectief opvoedondersteuningsprogramma dat in de regio beschikbaar is; zie daarvoor de JGZ-richtlijn voor Opvoedondersteuning

Interventieprogramma's

Voor gepeste en pestende kinderen, kinderen met weinig zelfvertrouwen, of angstige en sociaal kwetsbare kinderen kan de Kanjertraining worden aanbevolen.

Voor gepeste leerlingen en leerlingen die zelf pesten in de overgang van de basisschool naar de middelbare school kan de cursus Met Plezier naar School worden aanbevolen.

Voor pestende of agressieve kinderen kan cursus Minder boos en opstandig of de training Alles Kidzzz worden aanbevolen.

Aan ouders van pestende kinderen kan de JGZ opvoedondersteuning via Triple P of Parent Management Training Oregon (PMTO) te adviseren. Voor meer informatie over effectieve opvoedhulp kan de JGZ-Richtlijn Opvoedondersteuning (2014) worden geraadpleegd.

Er is een groot aantal regionale cursussen voor kinderen beschikbaar op het gebied van pesten, omgaan met agressie, sociale vaardigheden, en weerbaarheid. Deze cursussen zijn echter vaak niet getoetst op effectiviteit. Ook is vaak niet bekend of ze geschikt zijn voor specifieke doelgroepen, zoals ouders met een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Het is mogelijk dat deze methoden werkzaam zijn in het voorkomen of terugdringen van pestgedrag, maar hiernaar is geen wetenschappelijk onderzoek verricht. Indien het mogelijk is om effectief bevonden programma's in te zetten dienen deze te worden verkozen boven de niet onderzochte programma's.

Samenwerking met ketenpartners

1. JGZ-medewerkers dienen op de hoogte te zijn van de sociale kaart van hun regio, zodat zij voor specifieke interventies op het gebied van pesten weten waar zij naar toe moeten verwijzen.
2. De JGZ dient er, al dan niet binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin, zorg voor te dragen dat er in de regio (in het bijzonder op scholen) een goed aanbod is van voorlichtingsmateriaal en effectieve interventies op het gebied van pesten.
3. Vanuit de JGZ dient er regulier overleg met de school te zijn, bijvoorbeeld met de intern begeleider (basisonderwijs) of schoolmaatschappelijk werker (voortgezet onderwijs) op het gebied van gedragsproblemen – waaronder pesten – bij de leerlingen.
4. Er dient regulier overleg te zijn tussen de afdeling JGZ en school ondersteunende organisaties (bv. Schoolbegeleidingsdiensten) of met de afdeling GVO (Gezondheid Voorlichting en Opvoeding)/GB (gezondheidsbevordering). Tijdens dit overleg dient afstemming plaats te vinden over de specifieke scholen waar de JGZ pestproblematiek heeft gesignaleerd. Het is vervolgens de taak van de school ondersteunende organisatie of de afdeling GVO/GB om een school te ondersteunen bij het opzetten van anti-pestbeleid, bijvoorbeeld als onderdeel van de Gezonde School Methode.
5. Indien door de JGZ veel pestproblematiek binnen een school wordt gesignaleerd, dient de JGZ het voortouw te nemen om te komen tot een screening op het gebied van pesten binnen deze school. Screening op school kan plaatsvinden door bijvoorbeeld het sociale netwerk van een klas in kaart te brengen of de Pesttest af te nemen. Deze screening kan ook plaatsvinden op advies van een schoolbegeleidingsdienst of de afdeling GB/GVO.
6. De JGZ dient – in samenspraak met school ondersteunende organisatie of de afdeling GB/GVO – na te gaan of scholen een anti-pestbeleid hebben, met name op de scholen waar de JGZ veel pestgedrag signaleert. Indien scholen geen anti-pestbeleid hebben, dient de JGZ zowel in haar overleg met de school als met de ondersteunende organisatie of afdeling GB/GVO te bespreken op welke wijze de school een anti-pestbeleid kan invoeren, eventueel binnen de Gezonde School Methode. Bij het opzetten van anti-pestbeleid kan het beste gebruik worden gemaakt van een schoolbegeleidingsdienst, of gespecialiseerde KiVa- of PRIMA-trainers.

Stroomschema

Kinderen worden gepest als ze door één of meer leeftijdgenoten bewust en stelselmatig worden beschadigd waarbij de macht ongelijk verdeeld is en het slachtoffer zich meestal niet kan verdedigen.

